

ดอกไม้

ทำใบ

เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า

ทุกวันนี้ เรากำลังใช้ชีวิตอย่างไร

ถ้าวันนี้เป็นวันสุดท้ายของชีวิตเรา เราพอใจไหม

ถ้าวันนี้เป็นวันสุดท้ายของชีวิตของคนรอบข้าง

แล้วเราพอใจกับสิ่งที่เคยทำ สิ่งที่เคยพูดกับคน ๆ นั้นไหม

มีอะไรบ้างไหมที่เรายังไม่ได้นำที่คิดไว้ดี อยากจะทำ

แต่ไม่เคยทำสักที มีแต่ จะ จะ จะ จะ จะ

มีอะไรบ้างไหมที่เราคิดจะแก้ไขนานแล้ว

แต่ไม่ได้แก้ไขสักที มีแต่ จะ จะ จะ จะ จะ

ความตายไม่ได้สนใจความรู้สึกของเรา

ไม่ทรงใจเลยที่เรารู้สึกพร้อมหรือไม่พร้อมอย่างไร

สิ่งทั้งหลายเป็นไปตามเหตุตามปัจจัยของมัน

ไม่เคยเป็นไปตามความต้องการของเรา

เพราะธรรมชาติเป็นอย่างนี้แหละ

ชีวิตเราจึงมีค่า . . . มีค่าทุกลมหายใจ

ตายก่อนตายทำไม

วันนี้พวกเราทั้งหลายได้มีโอกาสมาบำเพ็ญกุศล เพื่ออุทิศแด่โยมผู้ล่วงลับ การบำเพ็ญกุศลนั้น เป็นสิ่งที่เราแต่ละคนต้องตั้งใจทำ เพราะกุศลไม่ใช่สิ่งที่จะเกิดขึ้นเอง เพียงเพราะว่ามาในวัดวาอาราม คือสถานที่ซึ่งสร้างไว้เพื่อเป็นที่บำเพ็ญกุศลโดยเฉพาะ การประกอบพิธีด้วยกายและวาจายังไม่ใช่ตัวกุศล กุศลเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นในจิตใจของเราแต่ละคน สิ่งแวดล้อมเป็นแค่ส่วนประกอบบรรยากาศที่เอื้อต่อการบำเพ็ญ แต่มันสำคัญที่เรา

การขอศีลก็ถือว่าเป็นจุดเริ่มต้นอันงดงามของการบำเพ็ญกุศล ทั้งนี้เพราะเป็นพิธีกรรมของการกล่าวคำยืนยันความมุ่งมั่นในความดีของฝ่ายญาติโยม พิธีกรรมนี้จะสมบูรณ์ ผู้ที่ขอศีลต้องจริงใจกุศลจึงเกิดขึ้น หนึ่งด้วยความดำริชอบ การสมาทานความตั้งอกตั้งใจที่จะควบคุม กาย วาจาของตน ให้อยู่ในขอบเขตขอบข่ายของศีลธรรม ถ้าหากว่าการกล่าวคำสมาทานศีล เป็นการยืนยันว่าตัวเองพอใจ สมครใจ ยินดีที่จะรักษาต่อไป กุศลธรรม

ก็เกิดขึ้นในจิตใจของเราทันที ยิ่งกว่านั้นในกรณีของผู้ที่มีความรัก มีความเคารพในศีลของตนนานแล้ว การกล่าวคำสมาทานศีลแต่ละข้อ อาจทำให้เกิดปิติ ความปลื้มปิติอยู่ในใจ พอกล่าวคำว่า “ปาณาติปาตา เวรมณี สิกขาปทังสมาทियามิ” ความรู้ความมั่นใจว่าตัวเองบริสุทธิ์ในศีลข้อนั้น และพร้อมที่จะรักษาความบริสุทธิ์ต่อไป ทำให้เกิดความชื่นใจ เกิดความรู้สึกที่เรียกว่าปราโมทย์ ซึ่งนำไปสู่ปิติ ปิติในคุณงามความดีของคนที่เราสังเกตเห็นอยู่ในปัจจุบันนั้นคือตัวกุศล พิธีกรรมต่าง ๆ เป็นสิ่งที่ดีสำหรับผู้มีศรัทธาและปัญญา แต่อาจจะไม่เกิดประโยชน์อะไรเลยสำหรับผู้ขาดศรัทธา ขาดความตั้งใจ หรือขาดปัญญา

เรามารวมกันวันนี้เพื่อบำเพ็ญกุศล พระพุทธองค์ตรัสไว้ว่า บุญกุศลที่เราถือว่าเป็นสิ่งมีค่า จะเกิดขึ้นด้วยการกระทำหลายอย่าง เกิดด้วยการสมาทานศีลก็มี เกิดด้วยการให้ทานก็มี แต่ที่สำคัญที่สุดหรือที่จะเกิดอย่างสมบูรณ์ที่สุด คือบุญกุศลที่เกิดจากการภาวนา การภาวนานั้น ไม่ใช่เรื่องการนั่งหลับตา กำหนดอารมณ์กรรมฐานอย่างเดียว คำว่า “ภาวนา” นั้น มีความหมายว่า ทำให้มีขึ้น ทำให้สิ่งดีงามที่ยังไม่เกิดขึ้นให้เกิดขึ้น และสิ่งที่ดีงามที่เกิดขึ้นแล้วให้เจริญงอกงามยิ่ง ๆ ขึ้นไป นี่คือการภาวนา การภาวนาซึ่งเป็นการมุ่งมั่นที่จะทำให้บุญกุศลเกิดขึ้น และเกิดแล้วเจริญงอกงามอยู่ในจิตใจของเราโดยตรง สิ่งที่เราต้องการให้เกิดขึ้นที่เรียกว่าบุญกุศลนั้น เราอาจจะแบ่งออกเป็นสองประเภท ประเภทหนึ่งก็คืออารมณ์ฝ่ายดีงาม อย่างเช่นความกตัญญูกตเวที

เป็นต้น อีกประเภทหนึ่ง ก็คืออารมณ์ฝ่ายปัญญา

พระพุทธองค์ให้เราเรียนรู้จากประสบการณ์ชีวิตทุกอย่าง
 ตั้งทำที่ของตนไว้ ว่าเราเป็นนักศึกษาชีวิต ถ้าไม่มองชีวิตอย่างนั้น
 ไม่ตั้งใจอย่างนั้น เรามักจะหลงไหลไปกับความรู้สึกชั่วแวมที่เกิดขึ้น
 ขึ้นเมื่อมีสิ่งมากกระทบทางตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ ความรู้สึกที่
 เป็นอันตรายในขณะนั้นคือความยินดีและความยินร้าย ผู้ที่ไม่มุ่ง
 มั่นในการศึกษา ในการทำให้คุณงามความดีเกิดขึ้น ทำให้คุณงาม
 ความดีที่เกิดขึ้นนั้นเจริญงอกงามนั้น มักจะใช้ชีวิตในการสะสม
 สิ่งที่ทำให้รู้สึกยินดี และในการหนีจากหรือการสู้กับสิ่งที่ทำให้เกิด
 ความรู้สึกยินร้าย ชีวิตจึงไม่มีวันสงบ เพราะว่ากาที่เราจะ
 จัดแจงชีวิต ควบคุมสิ่งแวมล้อม ควบคุมสิ่งทั้งหลายทั้งปวง
 ให้อยู่เป็นที่พอใจตลอดเป็นไปไม่ได้ กาที่เราจะไม่ต้องไปเจอก
 กับสิ่งที่ทำให้เกิดความรู้สึกยินร้ายเป็นไปไม่ได้ จึงเป็นความ
 พยายามที่ลม ๆ แล้ง ๆ ที่ทำให้เราเป็นทุกข์ขัดข้องอยู่ตลอดเวลา
 ส่วนชาวพุทธเราผู้ที่ใฝ่จะเป็นนักภาวนา ย่อมรู้ดีว่าเราสามารถ
 ได้กาไร คือได้บุญได้กุศล แม้จากสิ่งที่เราไม่ชอบ แม้จากสิ่งที่ไม่
 น่าปรารถนา มันขึ้นอยู่กับปัญญา อยู่ที่การชำระความยินดีใน
 สิ่งจอมปลอม ด้วยการยินดีในการฝึกนิกเลศ ยินดีในการสู้สิ่งยาก
 ยินดีในการฝ่าฟันอุปสรรคเพื่อคุณงามความดี เพื่อบุญเพื่อกุศล
 เรียกว่าเป็นพวกบุญนิยม เรานิยมบุญมากกว่าจะนิยมวัตถุ
 มากกว่าที่จะนิยมสิ่งชอบหรือสิ่งที่เรายินดี ไม่ถึงกับปฏิเสธสิ่งที่
 ชอบที่เดียวหรือ เพียงแต่รักบุญรักกุศลมากกว่า

การที่มีผู้ที่มีบุญคุณต่อเรา ผู้ที่เราเคารพรักได้จากเราไป ก็ เป็นสิ่งที่ไม่มีความปรารถนา แต่ถ้าเราสามารถตั้งสติได้ เรามี โอกาสได้ทำก็คือปัญญา เพิ่มคุณงามความดีของเราให้มากขึ้น ใน เมื่อคุณงามความดีนั้น ปรากฏชัดอยู่ในใจ เราก็มีของดีที่เราจะได้ อุทิศให้ผู้ล่วงลับไปแล้วนั้น น่าจะดีกว่าปล่อยให้จิตแห้งแล้งอยู่ ด้วยความเศร้า

ความตายเป็นชื่อของความเปลี่ยนแปลงชนิดหนึ่ง แต่ เนื่องจากว่าคนเราไม่มีญาณรู้ถึงอดีตชาติ ไม่มีญาณรู้เห็นภพภูมิ อื่น เราก็ยังไม่มั่นใจในเรื่องนี้ อาจะยังสงสัยอยู่ แต่พอเรามองไม่ เห็นว่า ผู้ที่ล่วงลับไปแล้วไปไหน เราก็รู้สึกว่าการตายคือความจบ ความที่คนนั้นผู้นั้นตายไปคือหมด แต่ที่จริงแล้วเป็นแค่ความดับ ความสิ้นสำหรับพวกเรายังมีชีวิตอยู่ สำหรับท่านผู้นั้น ท่านล่วง ลับไปจากโลกนี้แล้วก็ไปปรโลก ท่านจะอยู่ภพไหนภูมิไหน คงไม่ มีใครที่นึกถวิลรับรอง แต่เราเชื่อว่า สิ่งทั้งหมดไป ไม่ใช่ของแท้ ไม่ใช่ของจริง

ความแปรปรวนมีอยู่ตลอดเวลา ความแปรปรวนช่วงหนึ่ง เราเรียกว่า “ชีวิต” พอความแปรปรวนกระแสหนึ่งพ้นสายตาเรา เราพูดกันว่าคนนั้นตาย แต่ที่จริงแล้วก็คือผู้นั้นตายจากเราไป เท่านั้นเอง

มีคำเทศน์ของครูบาอาจารย์บางองค์ที่เราฟังแล้วอาจจะ รู้สึกตกใจหรือไม่เข้าใจ หรืองง นั่นคือที่ท่านชอบสอนว่า คน เราต้องหัดตายหรือว่าต้องตายก่อนตาย ในเมื่อทุกคนรู้สึกว่าไม่

อยากตาย คงไม่เข้าใจเลยว่า ทำไมต้องตายก่อนตาย เหมือนกับว่าเพิ่มความทุกข์ขึ้นมาเปล่า ๆ ไม่เห็นประโยชน์ ที่จริงแล้ว ความเกิด ความตาย เป็นธรรมชาติของชีวิตเราอยู่แล้วตั้งแต่วันเกิด เพราะความเกิดดับ เกิดดับ คือตัวแท้ของชีวิต คนที่ไม่เคยพิจารณาชีวิตของตัวเอง อยากอยู่ให้นานที่สุดและไม่อยากตาย หลวงพ่อชาท่านสอนว่า เหมือนกับคนที่หายใจเข้าแต่ไม่อยากจะหายใจออก หายใจเข้าหายใจออกมันต้องอยู่ด้วยกัน ความเกิด ความตายต้องอยู่ด้วยกัน ทำไมวิฆเนสสาร ความเกิดแก่เจ็บตาย ต้องหมุนไปเรื่อย ๆ ก็เพราะว่าตราบใดที่พวกเรายังมีเชื้ออยู่ คือยังมีกิเลสอยู่ มันจบไม่ได้

พระพุทธองค์จึงให้เราทำความเข้าใจ เผชิญหน้ากับความจริงของชีวิตว่า ความหลุดพ้นจากวิฆเนสสาร จากความเกิดแก่เจ็บตาย จะปรากฏชัดแก่ผู้ที่รู้ที่เข้าใจความเกิดแก่เจ็บตายตามความเป็นจริง ถ้าเรากลัวความตาย ไม่อยากจะพูดถึง ไม่อยากจะคิดถึง ก็ต้องเจอความตายอยู่เรื่อยไม่มีที่สิ้นสุด นั่นแหละคือตัวอุปมงคล ต้องเกิด ต้องแก่ ต้องเจ็บ ต้องตายซ้ำซาก ๆ ไม่มีที่สิ้นสุด จนกระทั่งเกิดความตั้งอกตั้งใจที่จะเรียนรู้ว่า ความเกิดคืออะไร ความแก่คืออะไร ความเจ็บคืออะไร ความตายคืออะไร จะไม่เกิดไม่แก่ไม่เจ็บไม่ตาย ต้องทำอะไรบ้าง

เรื่องบุญเรื่องกุศลที่กล่าวถึงที่นี่ มองในแง่หนึ่ง ก็เป็นเรื่องการหนีตายเหมือนกัน เราให้ทานเพื่ออะไร ทำไมจึงถือว่าเป็นสิ่งที่ดี ความดีที่เกิดขึ้นจากการให้ทานมีมากมายหลายประการ

อย่างเช่น เป็นการช่วยลดความทุกข์ของเพื่อนมนุษย์บ้าง เป็นการบำรุงพระศาสนาบ้าง เป็นการผูกไมตรีจิตในชุมชน เป็นการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่แบ่งปันเพื่อประโยชน์สุขของส่วนรวม การให้ทานมีผลดีต่อสังคมมากมาย ด้านในเหตุผลที่สำคัญที่สุดภายในจิตใจของผู้ให้ทาน คือการหัดให้ความตระหนี่ความยึดติดในวัตถุตายไป ทุกครั้งที่เราให้สิ่งที่เราให้ยาก เราสละสิ่งที่มีความหมายสำหรับเรา สละสิ่งที่เรารักในระดับใดระดับหนึ่ง มันเหมือนกับว่า กิเลสของเราผู้ให้ตายไปสักหน่อยหนึ่ง ถ้าเราให้ทานแล้วเรารู้สึกว่ามีอะไรเหมือนกับตายไปข้างใน นั่นแหละตัวบุญกุศลโดยแท้ นี่คือการตายก่อนตาย สิ่งที่ตายคือกิเลส เรารู้จักปล่อยวาง เห็นว่าสิ่งที่ไม่ดีเท่ามันที่ตายไป ชีวิตของเราไม่ได้ห่อเหี่ยว ชีวิตเราไม่ได้ขาดทุนอะไรเลย ตรงกันข้าม สิ่งที่ไม่ดีตายไป ความรู้สึกสดชื่นเบิกบานก็เพิ่มมากขึ้น เมื่อเราเห็นอย่างนี้ เห็นว่าสิ่งที่เราเคยยึดมั่นถือมั่น สิ่งที่เราเคยถือว่าเป็นเราเป็นของเรา เป็นของหนัก ถ้าเราปล่อยตัณหาในสิ่งนั้นได้ เราก็ยังอยู่เหมือนเดิม ยิ่งกว่านั้นมีความสุขมากกว่าเดิม เพราะทำให้รู้ผลของมารคือ ความกลัว ความเครียด ความระแวงตายลงไปบ้าง

เรารักชาติล ความเห็นแก่ตัว การกระทำตามอำนาจของกิเลสต่าง ๆ การพูดตามอำนาจของกิเลสต่าง ๆ ถูกกระทบไว้ด้วยความสมัครใจดเว้น เมื่อเป็นอย่างนั้นความเคยชินบางอย่าง การกระทำบางอย่าง การพูดบางอย่าง ตายจากชีวิตเราไป สิ่งที่เราแต่ก่อนนี้คิดว่า คงเลิกไม่ได้ ละไม่ได้หรอก คิดว่าเลิกไปแล้ว ละไปแล้ว ชีวิตจะอ้างว้างและจืดชืดไม่สนุก เรากล้าฝืนกิเลสแล้ว

กล้าปล่อยให้ความคิดที่จะทำบาปตายไป ปรากฏว่า ชีวิตกลับดีขึ้น

ถ้าเราพยายามฝึกฝนจิตใจของเรา ให้ได้ชิมรสของความสงบระงับ เราจะถึงขั้นที่ความคิดทั้งหลายดับไป หายไปชั่วคราว ในขณะที่จิตนิ่ง ความคิดไม่มี แม้ความรู้สึกว่าร่างกายก็ไม่มี หลายสิ่งหลายอย่างที่คนทั่วไปเชื่อมั่นเหลือเกินว่านี่คือตัวเราโดยแท้ ในขณะที่จิตใจใสสะอาด นิ่งสว่าง สิ่งนั้นไม่ปรากฏ และเรายังอยู่ได้ และมีความสุขอย่างยิ่งด้วย ผลคือความยึดมั่นถือมั่นในความคิด ความยึดมั่นถือมั่นในอารมณ์ต่าง ๆ ในบุคลิกนิสัยทั้งหลายสิ่งหลายอย่างย่อมลดน้อยลง ถ้าไม่ตายทีเดียวก็ลดน้อยลง เพราะเราได้พิสูจน์กับตัวเองว่า ถึงเราจะไม่คิด ถึงจะไม่มีอารมณ์ ถึงจะไม่มีอะไรมากระตุ้นความรู้สึกทางตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ เราอยู่ได้ อยู่ดี และอยู่ดีอย่างยิ่งด้วย ครูบาอาจารย์ทำให้จิตใจสงบนิ่ง เห็นหลายสิ่งหลายอย่างตายไปในเวลานั้น หายไปในเวลานั้น ดับไปในเวลานั้น ท่านบอกว่าความรู้สึกกลัวตาย ได้ลดน้อยลงไปมาก นี่คือการนิสงส์ของความสงบแนวแน่

ตายก่อนตาย ฟังแล้วแปลก ๆ แต่หมายถึงความตายของของปลอม คือความหลงใหลมัวเมา ความมกมายที่ชอบถือว่าร่างกายนี่คือเราคือของเรา เวทนาความรู้สึก สุข ทุกข์ เศษ ๆ สัญญาความจำได้หมายรู้ สังขาร ความคิดดีคิดชั่ว อารมณ์ที่เป็นกุศล ออกุศล วิญญาณความรู้ทางตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ ทุกสิ่งทุกอย่าง ไม่มีอะไรสักอย่าง ที่เป็นตัวของเราโดยแท้ เหมือนความฝัน เราฝึกตาย ฝึกให้สิ่งที่ไม่ดีตายไป แม้สิ่งที่เป็นกลาง ๆ

ตายไป หรือดีมันก็ตายจากเป็นของของเราไป เรายังรู้สึกว่ามันไม่เป็นไร

เราเรียนรู้เรื่องความเกิดความดับ เรียนรู้เกี่ยวกับความเกิดความแก่ ความเจ็บ ความตาย ปัญญาที่เกิดขึ้น และการเกิดขึ้นของปัญญาทำให้ชีวิตของเรามีค่า เพราะจิตใจเราไม่วุ่นกับการสร้างภาพพจน์ การปกป้องภาพพจน์ของตัวเอง ไม่ต้องคอยเป็นห่วงว่า คนอื่นมองเราอย่างไร เมื่อเราไม่คิดชนะคนอื่น ไม่คิดว่าจะต้องได้อะไรจากคนอื่น เมื่อจิตใจของเรามีสติอยู่ในปัจจุบัน เวลาควรคิดก็คิดตามเหตุตามผล เมื่อไม่จำเป็นต้องคิดก็ไม่ต้องคิด ไม่ต้องกลัวว่าไม่คิดแล้ว จะไม่มีอะไร เพราะรู้ว่าไม่คิดแล้ว จิตใจก็ยังมีอยู่เหมือนเดิม

เมื่อเป็นเช่นนั้นความคิดใหม่มีช่องที่จะเกิดขึ้นได้ อย่างเช่น เราจะรู้สึกว่าเราอยู่ในโลกนี้ที่ปีแล้ว ก็เป็นบุญของเรา แต่ว่าสิ่งที่ดั่งามหลายอย่างที่ยังไม่ได้ทำสักที เราควรจะทำ เพราะไม่รู้เลยว่าเราจะอยู่อีกนานแค่ไหน สิ่งที่ไม่ดั่งามมันก็ไม่หมด ยังมีเชื้ออยู่ ถ้าเราประมาท อาจกำเริบเสิบสาน เราต้องรีบจัดการแก้ไขให้ได้ บางสิ่งบางอย่างที่เราเคยเอาจริงเอาจังมากเหลือเกิน ตอนนี้อารู้สึกว่า แหม ! มันก็แค่นั้นเอง การที่เราเคยโกรธคนนั้นคนนี้ แล้วเคยพูดกับตัวเองว่า ไม่มีวันให้อภัยเขาได้เลย ก็จะมีคำถามขึ้นมาในใจว่า แล้วทำไม ทำไมจะให้อภัยเขาไม่ได้ ชีวิตเรารู้สึกเกินไปที่จะผูกโกรธ ที่จะปล่อยให้จิตใจเราเศร้าหมองเรื่องความผิดพลาด หรือการล่วงเกินของคนอื่นที่เกิดขึ้นเมื่อหลายปีที่แล้ว เรายังรู้สึกว่าเราโง่มานานแล้ว ไม่ควรจะโง่อีกต่อไป และพอคิดข้อ

นี้ จะเกิดสัมมาทิฏฐิด้วยว่า คนเราเคยผิดพลาดในอดีตก็จริง คนอื่นเคยผิดพลาดในอดีตก็จริง แต่ว่าเราทุกคนมีศักยภาพที่จะกลับตัวได้ และพระพุทธองค์เคยตรัสไว้ว่า ผู้ที่เคยประมาท ผู้ที่เคยผิดพลาด ผู้ที่เคยทำบาปกรรมในอดีต แต่ตอนหลังสำนึกบาป ตั้งใจว่าจะไม่ทำอย่างนั้นต่อไป ผู้นั้นงดงามมาก งดงามเหมือนพระจันทร์เต็มดวงที่ไพล่จากเมฆแล้ว

กิเลสทั้งหลาย ความเศร้าหมองทั้งหลาย ก็เป็นส่วนหนึ่งของกระแสความแปรปรวนที่เราเรียกว่าชีวิต ไม่มีกิเลสตัวไหนที่เป็นของตายตัว ที่จะเป็นสิ่งที่เราแก้ไขไม่ได้ เพียงแต่ว่าบางสิ่งบางอย่างอาจหลงลึกอยู่ในใจ อาจจะต้องใช้เวลา แต่ไม่มีสิ่งใดเลยที่ทนต่อพลังของธรรมได้ ดังนั้น เมื่อเราเห็นความไม่แน่นอนของชีวิตของตัวเอง หรือเราสำนึก หรือเราทะลุปรุโปร่งเลยว่่าที่พระท่านสอนว่าชีวิตไม่แน่นอน มันจริงของท่านนะ หลายสิ่งหลายอย่าง เราเคยฟังท่านเทศน์ท่านพูด แต่มันไม่ถึงใจ แต่พอมาถึงวันใดวันหนึ่งที่มาถึงเรื่องของเราจริง ๆ ไปงานศพไม่รู้กี่งานแล้ว แต่ไม่เคยน้อมเข้ามาจนเห็นจริง ๆ แล้วว่าความตายเป็นสิ่งที่จะต้องเกิดขึ้นกับฉันจริง ๆ และจะเกิดขึ้นเมื่อไรก็ได้ จุดนี้คือจุดที่เป็นหัวเลี้ยวหัวต่อในชีวิตของคน เมื่อเรารู้ว่าชีวิตของเราจะดับไปเมื่อไรก็ได้ แต่เมื่อไรที่จะทำให้คำที่ฟังแล้วเซยฟังมาไม่รู้ที่ร้อยครั้งก็พันครั้งจะเกิดเป็นปัญญาจะเป็นที่ฟังในใจได้สักที และไม่เซยอีกแล้ว ต้องน้อมเข้าไป น้อมเข้าไปอย่างไม่เบื่อ เราจะได้เกิดความรู้ลึกกว่าใช่ เราจะถึงขั้นนั้นได้เพราะว่าเรากล้าเผชิญหน้า

กับความตาย กล้าปล่อยให้สิ่งไม่ดีไม่งามตายไป กล้าดูความตายเล็ก ๆ น้อย ๆ ในชีวิตของเราที่เกิดขึ้นทุกวัน

เมื่อเราดูหน้าในกระจก เห็นว่ามีรอยหน้าที่แต่ก่อนไม่เคยมี ถ้ารู้สึกเสียใจ นั่นยังไม่ใช่ภิกษุ ภิกษุต้องได้ทำอะไรได้ ปัญญาว่าเรากำลังจะตายจากความเป็นคนหนุ่มคนสาวเสียแล้ว นี่คือการตาย ความตายมันเกิดรอบตัวเราตลอดเวลา ความเปลี่ยนแปลงก็เกิดขึ้นทุกเวลานาที เราลืมหูลืมตารับรู้ต่อความจริง แล้วน้อมความจริงนั้นเข้ามาเป็นเรื่องของเราด้วย ยิ่งน้อมเข้ามายิ่งฉลาดต่อชีวิตของตน ให้อภัยคนอื่นได้ ให้อภัยตัวเองก็ได้ ให้อภัยตัวเองด้วยการมองว่า ในวันนั้น ในปีนั้น เราเป็นคนมีสติ ปัญญาแค่นั้น มีกิเลสแค่นั้น ที่ทำในวันนั้น พุดในวันนั้น มันก็ถูกต้องตามเหตุตามปัจจัยที่มีอยู่ในวันนั้น ให้อภัยตัวเองด้วย ให้อภัยคนอื่นด้วย

ทีนี้เมื่อเรามองคนรอบข้าง ผู้ที่เราเคารพ เราชรัก เราต้องนึกถึงคำของพระว่า เราต้องมีความพลัดพรากจากสิ่งและคนที่เรารักแน่นอน ทุกสิ่งทุกคน ไม่วันใดวันหนึ่งต้องพลัดพรากจากเรา และจะเป็นเมื่อไรก็ได้ ถ้ายังไม่ตั้งใจพิจารณา อาจจะยอมว่าความตายจะเกิดขึ้นแน่ แต่คงไม่ใช่วันนี้หรอก คนอื่นเขาก็ต้องพลัดพรากจากเราจริง แต่คงไม่ใช่วันนี้ แต่ละวันคนเสียชีวิตไปตายไปจำนวนมากมาย และในจำนวนนั้นก็คงมีหลายสิบเปอร์เซ็นต์ทีเดียวที่เชื่อจนกระทั่งลมหายใจสุดท้ายว่าคงยังไม่ใช่ คงไม่ใช่วันนี้

ความกลัวตาย เป็นสิ่งที่สถิตอยู่ในจิตใจของปวงชนทุก ๆ คน แต่ส่วนมากเราจะเก็บกดความรู้สึกนี้ไว้ ไม่ค่อยจะรู้ตัว คนกลัวตาย หมู่หนึ่งต้องคว้าเอาสิ่งใดสิ่งหนึ่งเป็นผู้คุ้มครอง ผู้ปกป้อง ผู้ที่ทำให้รู้สึกอบอุ่นและปลอดภัย อาจจะเป็นพระผู้เป็นเจ้าก็ได้ อาจจะเป็นพ่อก็ได้ อาจจะเป็นสามีภรรยาก็ได้ อาจจะเป็นผู้นำประเทศก็ได้ อาจจะเป็นสถาบันใดก็ได้ สิ่งใดสิ่งหนึ่ง คนใดคนหนึ่ง คอนเซ็ปต์ใดคอนเซ็ปต์หนึ่ง ซึ่งเรารู้สึกว่าสิ่งนั้น ดูแลเรา สิ่งนั้นจะปกป้องเรา ทำให้เรารู้สึกว่า วันนี้เรายังไม่ตาย

มนุษย์กลัวตายอีกหมู่หนึ่ง ชอบทำอะไรเองทุกอย่างอย่างไม่พึ่งใครเลย ช่วยตัวเองได้ เป็นคนที่ไม่ต้องอาศัยคนอื่น เป็นคนเก่ง เร็วก็เก่ง ทำงานก็เก่ง หาเงินก็เก่ง ทำอะไรก็เก่ง ก็เอาความเก่งนั้นแหละเป็นที่พึ่ง เพราะอะไร เพราะรู้สึกว่าตัวเองนี้ตายไม่ได้ เก่งเกินไป แน่เกินไป

ความกลัวตาย ปรากฏในบุคลิกนิสัย แนวทางชีวิตของแต่ละคนไม่เหมือนกัน บางคนอ่อนแอก็พึ่งสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เพื่อจะมีความรู้สึกว่าปลอดภัย บางคนก็เอาความเก่งกาจของตัวเองความสามารถของตัวเอง เพื่อนำไปสู่ความรู้สึกว่าปลอดภัย แต่พระพุทธรู้เจ้าเตือนว่าอย่างไร ๆ ไม่ปลอดภัยอยู่ดี ชีวิตนี้เราไวใจไม่ได้

เพราะฉะนั้นในเมื่อชีวิตของเราพร้อมที่จะแตกดับไปเมื่อไรก็ได้ เรามีเวลาที่จะไปทะเลาะเบาะแว้งกับสามีใหม่ เรามีเวลาที่จะไปทะเลาะเบาะแว้งกับภรรยาใหม่ เรื่องเล็กเรื่องน้อยโกรธกันทั้งวัน

ทั้งคืน บางทีโกรธกันเป็นเดือนก็มี แล้วเรามีเวลาพอใหม่ ที่จะจมอยู่กับอารมณ์เศร้าหมองเรื่องแค่นี้เอง ถ้าเราเข้าถึงธรรมแล้ว ไม่มีเวลา ไม่มีเวลาที่จะไปโกรธแม้แต่ชั่ววอมองเดียว เพราะชีวิตเรามันสั้นเกินไป

ถ้าผู้ที่เราเคารพรักปลัดพรากเราไปแล้ว ลองดูความแตกต่างระหว่างความรู้สึก ที่ถือว่าใช้เวลาด้วยกันอย่างเห็นคุณค่าของเวลา อยู่ด้วยการให้อภัยซึ่งกันและกัน ด้วยความเห็นอกเห็นใจกัน ความเคารพซึ่งกันและกันตลอดเวลา มีความรู้สึกพร้อมที่จะรับความจริงอยู่ตลอดเวลา เมื่อเราพลัดพรากจากคนที่เรารักในลักษณะอย่างนี้ ทำใจได้ง่าย แต่ถ้าหากว่าผู้ที่เราเคารพรักปลัดพรากเราไป พอไปแล้ว อดนึกถึงสิ่งไม่ดีที่เคยพูดไม่ได้ เราก็ไม่มีเวลาจะแก้ไขเสียแล้ว และสิ่งที่เคยคิดจะพูด สิ่งที่ดีที่เคยคิดจะทำ ไม่ได้ทำ ก็ทำไม่ได้แล้ว

ถ้ายอมรับในหลักการนี้ เราจะทำอย่างไร จงน้อมข้อพิจารณาเข้ามาว่า ทุกวันนี้เรากำลังใช้ชีวิตอย่างไร ถ้าวันนี้เป็นวันสุดท้ายของชีวิตของเรา พอใจไหม ถ้าวันนี้เป็นวันสุดท้ายของชีวิตของคนรอบข้าง แล้วเราพอใจกับสิ่งที่เคยทำสิ่งที่เคยพูดกับคนนั้นไหม มีอะไรบ้างใหม่ที่เรายังไม่ได้ทำที่คิดว่าดีอยากจะทำ แต่ไม่เคยทำสักที มีแต่ จะ จะ จะ จะ จะทำ มีอะไรบ้างใหม่ที่เราคิดจะแก้ไขนานแล้วแต่ยังไม่ได้แก้ไขสักที จะ จะ จะ จะ จะแก้ ถ้ามีอะไรต้องรีบจัดการ ความตายไม่ได้สนใจความรู้สึกของเรา ไม่เกรงใจเลยว่าเรารู้สึกพร้อมหรือไม่พร้อม มีธุระยังค้างอยู่อย่างไร

สิ่งทั้งหลายเป็นไปตามเหตุตามปัจจัยของมัน ไม่เคยเป็นไปตามความต้องการของเรา มัจจุราชไม่แคร์ความรู้สึกของเรา ท่านทำตามหน้าที่คือกฎแห่งกรรม ความตายไม่มีเข้าข้างใคร เป็นเรื่องของมันอยู่อย่างนั้น

เพราะธรรมชาติเป็นอย่างนี้แหละ ชีวิตเราจึงมีค่า มีค่าทุกลมหายใจ ทำให้เรามีทางเลือกทุกวัน ว่าวันนี้จะเป็นวันที่เราจะภาวนาใหม่ ทำให้สิ่งที่ตึงาม ที่เป็นบุญเป็นกุศลเพิ่มมากขึ้นใหม่ หรือวันนี้จะปล่อยตามบุญตามกรรม คืออะไรก็ได้ ถ้ามีโอกาสทำบุญก็ทำไป ใครชวนไม่เคยปฏิเสธ แต่ถ้าจิตเศร้าหมองก็พยายามหนีไปหาความสุขง่าย ๆ กลบเกลื่อน แก้ด้วยการกินบ้าง การเล่นบ้าง เทียบบ้าง ชื่อของบ้าง คอยปลอบใจตัวเองว่าเรื่องที่ควรจะแก้ไขก็คงมีโอกาสอยู่หรอก แต่ว่ายังไม่พร้อมยังไม่มีความพร้อมนี่คือเหตุผลเทวดาไม่ใช่เหตุผลมนุษย์ ถ้าเราเป็นเทวดาสุนัขและปลอดภัยอยู่เป็นกับเป็นกัลป์ก็คงเป็นเหตุผลที่พอฟังได้ แต่เราไม่ใช่เทวดา เราเป็นมนุษย์ผู้เสียดภัย เราเป็นมนุษย์ที่อาจจะสูญเสียจากโลกนี้ไปลมหายใจได้ก็ได้

ผู้รู้ทั้งหลายจึงพร่ำสอนเราว่า ต้องสำนึกว่าชีวิตของตนเป็นของไม่แน่นอน และความตายของตนเป็นของแน่นอน วันใดวันหนึ่งเราต้องจากโลกนี้ไป และทุกคนที่เรารู้จัก ทุกคนที่เรารักต้องจากโลกนี้ไปเหมือนกับเรา ฉะนั้นเราต้องใช้เวลาที่เหลืออยู่ในทางที่ดีที่สุด ทำให้มีบุญมีกุศลอยู่ในใจ บุญกุศลนั้นคือชื่อของความสุกที่สะอาด เมื่อตัวเองก็มีมีความสุขที่ใสสะอาด ความสุขที่เรียก

ว่าบุญหรือว่ากุศลนั้น เราเก็บไว้เสวยคนเดียวไม่ได้ มันจะล้นออกมา มันก็แผ่ออกไป เป็นความสุขที่ทำให้คนรอบข้างพลอยมีความสุขด้วย

ประโยชน์อันแท้จริงของตน ประโยชน์อันแท้จริงของคนอื่นสอดคล้องกันเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ถ้าหากว่าความสุขและสิ่งที่เราถือว่าประโยชน์เป็นของเราคนเดียว และยังทำให้คนอื่นทุกข์เดือดร้อน แน่ใจได่ว่านั่นไม่ใช่ความสุขที่เรียกว่าเป็นบุญเป็นกุศล

นอกจากว่า บุญกุศลทำให้ชีวิตของเราสดชื่น ทำให้ชีวิตคนรอบข้างได้พลอยสดชื่นด้วยแล้ว บุญกุศลนั้น มีคุณสมบัติพิเศษคือ เราสามารถอุทิศให้ผู้ที่จากโลกนี้ไปและผู้นั้น ถ้าอยู่ในภพภูมิที่รับได้และอนุโมทนาสามารถรับบุญนั้นได้ ถึงแม้ว่าท่านหายจากเราไป ท่านตายจากเราไป เราก็ยังสามารถสร้างสิ่งที่ดีงามและส่งให้ท่านได้ นี่เป็นเรื่องที่น่าคิดพิจารณามาก น่าอัศจรรย์เพราะฉะนั้นถ้าเรารักผู้ที่ตายจากเราไปจริง เราเคารพท่านจริง เรารู้สึกกตัญญูกตเวทิจริง เราก็ต้องมุ่งมั่นสร้างสิ่งที่ดีงาม เพื่อจะได้นำส่งให้ท่านด้วย อย่างนี้ทุกคนได้ประโยชน์ทั้งนั้น ผู้ที่อยู่ก็ได้ประโยชน์ ผู้ที่อยู่ก็ได้ความสุข ผู้ที่ตายแล้วและยังต้องการก็ได้รับความสุขและประโยชน์ด้วย

พุทธศาสนาถือเรื่องนี้เป็นเรื่องใหญ่ คือทำอย่างไรชีวิตของเราจะมีความสุขมากขึ้น มีความทุกข์น้อยลง ทำอย่างไรเราจะได้สร้างประโยชน์แก่ตัวเอง สร้างประโยชน์แก่ครอบครัว สร้าง

ประโยชน์แก่ชุมชน สร้างประโยชน์แก่ผู้ทีล่งลับไปแล้ว สร้างประโยชน์ต่อคนที่ยังไม่เกิด คือสร้างสังคมทีน่าอยู่ สร้างสิ่งแวดล้อมทีจะเป็นทีรองรับคนที่ยังไม่เกิด อันนี้ก็เป็นสิ่งทำทายพวกเราท้งหลาย

ในวันนีเราก็ได้ตั้งอกตั้งใจขอศีล เราก็ได้บำเพ็ญกุศลในระดับของศีล เราก็ได้ฟังธรรมะด้วยความสงบ จิตใจทีมีสติ มีความสงบอยู่ในปัจจุบัน ก็เป็นจิตใจทีเป็นบุญเป็นกุศล และเราก็ได้ฟังข้อคิดทีเกี่ยวกับความตายเป็น มุมมองของพระพุทธศาสนา ได้ปัญญาบ้างก็เป็นบุญเป็นกุศลอีกทางหนึ่ง

ฉะนันวันนีเอาตมาขอให้เราท้งหลาย ได้รวบรวมบุญกุศลนัน ตั้งใจแผ่ตั้งใจอุทิศให้แก่ผู้ทีล่งลับไปแล้ว ผู้ทีมีความดีความงามหลายอย่างซึ่งเอาตมาเองก็คงรู้่น้อยกว่าผู้ทีนั่งฟัง แต่เราขอให้เราระลึกถึงคุณงามความดีของท่าน สิ่งใดทีเราเคยท้ง สิ่งใดทีเราเคยประทับใจในตัวท่าน ก็ถือว่าเป็นมรดกทีท่านฝากพวกเราไว้ ขอให้เรารักษาไว้ให้ดี โดยเฉพาะลูกหลานท้งหลาย ผู้ทีล่งลับไปแล้วมีอะไรทีเรารู้สึกว่า เราเคารพ เราซาบซึ้ง ตั้งใจรักษาไว้ถือได้ว่าเป็นการตอบแทนบุญคุณของท่านทียอดเยี่ยม

วันนี้ก็ขอให้เราทุกคนระลึกถึงท่าน ระลึกถึงคุณงามความดีของท่าน และอุทิศบุญกุศลให้กับท่าน ขอให้ท่านได้เจริญ ขอให้ท่านได้ไปเกิดในภพภูมิทีดีงาม ขอให้ท่านได้เจริญด้วยความสุขกายสุขใจ ขอให้ท่านได้เจริญด้วยศีล สมาธิ ปัญญา ในชาติต่อไป และขอให้ท่านได้พ้นจากวัฏสงสารในทีสุตเทอม

ชยสาโรภิกขุ

นามเดิม	ฌอน ชิเวอร์ตัน (Shaun Chiverton)
พ.ศ. ๒๕๐๑	เกิดที่ประเทศอังกฤษ
พ.ศ. ๒๕๒๑	ได้พบกับท่านอาจารย์สุเมโธ ที่วิหารแฮมสเต็ด ประเทศอังกฤษ ถีอเพศเป็น อนาคตาริก (ปะขาว) อยู่กับท่านอาจารย์สุเมโธ ๑ พรรษา แล้วเดินทางมายังประเทศไทย
พ.ศ. ๒๕๒๒	บรรพชาเป็นสามเณรที่วัดหนองป่าพง จังหวัดอุบลราชธานี
พ.ศ. ๒๕๒๓	อุปสมบทเป็นพระภิกษุ ที่วัดหนองป่าพง โดยมีพระโพธิญาณเถร (หลวงฟอชา สุภัทโท) เป็นพระอุปัชฌาย์
พ.ศ. ๒๕๔๐ - ๔๔	รักษาการเจ้าอาวาส วัดปานานาชาติ จังหวัดอุบลราชธานี
ปัจจุบัน	พำนัก ณ สถานพำนักสงฆ์ จังหวัดนครราชสีมา